

Segones avantguardes.

L'art abstracte, nova figuració, Pop Art...

Lliurament 4

Fonaments de les Arts II, Bloc 2. Departament d' Arts

Cristina Calderón Puig

ioc **institut obert
de catalunya**

Generalitat de Catalunya
**Departament
d'Ensenyament**

La **imatge de la portada** correspon a la fotografia «**Beyond Edie Sedgwick: 15 Of Warhol's Forgotten Superstars**». Publicat a la web Refinery29.

Concepció, recerca, disseny, desenvolupament i publicació a càrrec de
Cristina Calderón Puig,

Barcelona, 1 de febrer de 2018.

Sobre els continguts del lliurament

Els continguts de la matèria de Fonaments de les Arts estan basats en diferents lectures i recerques de llibres generals dedicats, en la seva majoria, a la divulgació de la història de l'Art. Tanmateix, és una matèria que té com a objecte d'estudi de les obres i les produccions artístiques, incloent-hi les manifestacions de la cultura visual, les arts escèniques i la musical. Comprèn diferents períodes històrics i diferents civilitzacions perquè es pretén donar una visió global dels canvis i continuïtats de les arts, centrant l'atenció especialment en les manifestacions artístiques dels períodes més recents. Fonaments de les Arts és una matèria comuna d'opció dins la modalitat del Batxillerat artístic, per la qual cosa, el seu temari està supeditat i configurat segons el currículum vigent publicat pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

Índex de continguts

1. Segona meitat del segle XX. Context històric.	5
2. Les segones avantguardes.	7
2.1 Informalisme Europeu.	8
2.1.1 Pintura sígnica i gestual.	8
2.1.2. Art brut.	9
2.1.3 Espacialisme.	9
2.1.4 Pintura matèrica.	10
3. Expresionisme Abstracte.	11
3.1 Action painting.	12
4. Op art i art cinètic.	13
5. Pop Art.	15
5.1 Andy Warhol.	17
6. Nova Figuració.	19
6.1 Francis Bacon.	19
6.2 Lucian Freud.	20
7. Minimal Art.	21
8. Art conceptual.	23
8.1 Una i tres cadires - Joseph Kosuth.	22
9. Història del cinema: la postguerra.	26
10. Segona meitat del segle XX: el còmic.	26
10.1 Els còmics després de la Segona Guerra Mundial.	26
10.2 La dècada de la contracultura. El fenomen Underground.	26
10.3 Els nous super herois.	27

Segones avantguardes. L'art abstracte, nova figuració, Pop Art...

1. Segona meitat del segle XX. Context històric.

Política i economia

- Guerra freda (1945-1991). Lluita entre els dos grans blocs (EE.UU. - URS) pel control geopolític del planeta:
- Espionatge polític i tecnològic
- Desenvolupament d'armament nuclear
- Carrera de l'espai:
- 1957, llançament per l'URS del primer satèl·lit artificial Sputnik.
- 1961, llançament per l'URS del primer home a l'espai.
- 1969, arribada per EE.UU. de l'home a la Lluna
- Guerres geopolítiques a Orient (Mitjà, Corea, Indoxina)
- Caiguda de l'URS, 1991, i trencament del bloc socialista. A partir d'aquest desmembrament es desenvoluparan noves entitats com els Balcans.
- Tercer món. Hi augmenten les diferències amb el món desenvolupat (deute extern) i a finals de segle hi haurà grans migracions cap a països desenvolupats.
- Conflictes bèl·lics i terrorisme. Derivats de les colonitzacions (Israel-Palestina), d'estratègies geopolítiques (Àfrica, Amèrica llatina i Pròxim i Orient Mitjà)
- El petroli serà l'eix econòmic mundial
- 1945-1973: Anys daurats del capitalisme. Que finalitzen amb la crisi per la pujada del cru causada per la guerra Palestino-Israelià. I recessions financeres per l'estabilitat del sistema monetari internacional.
- 1973-Marca la fi de segle. Reconversió del sistema productiu (cerca d'abaratiment de costos), renovació tecnològica i augment de l'atur.

Ciència i tecnologia

- Desenvolupament sense precedents: tecnologia espacial, robòtica, biomèdica (genètica), transports, sector audiovisual, informàtica, comunicacions, etc.

Cultura i societat

- Literatura existencialista, crítica i de l'absurd. On destaca el paper de la literatura hispanoamericana: M. Vargas Llosa, G. García Márquez, Pablo Neruda, J. L. Borges, etc.
- Gran paper de la joventut com a força cultural renovadora.
- Moviments socials alternatius contra la desigualtat i efectes de la societat competitiva (feminisme, moviments d'estudiants, sindicats, ecologistes, pacifistes)
- Revoltes de París: Maig del 68.
- Moviment Hippie.
- Música popular com a nova forma d'expressió (rock, blues, jazz, soul, tecno, fanky, rap, etc.)
- Cultura, informació i oci dirigit a les masses: radio, cinema, televisió, macroconcerts, esdeveniments esportius, exposicions, etc.

Portada de la revista Taschen, dedicada al cinema negre, publicada a <https://www.taschen.com>

2. Les Segones avantguardes

Anomenem **Segones avantguardes** l'ampli ventall d'estils artístics nascuts després de la II Guerra Mundial. S'hi engloben estils molt diversos, com per exemple: l'Informalisme, l'Expressionisme abstracte i la Nova figuració, el Pop art, la Nova abstracció i el Minimal, el land art, l'art conceptual, l'art objectual, el vídeo art, els happenings, les accions, les performances, el body art i l'art povera, l'hiperrealisme; l'art cinètic i l'op art...

Allò que uneix estils tan diversos és la mateixa **inquietud d'innovar el llenguatge plàstic** que ja havia caracteritzat les primeres avantguardes. Tot seguit explicarem els principals trets d'alguns d'aquests estils de la segona meitat del segle XX.

En veurem una part en aquest lliurament i l'altre al cinquè lliurament d'aquest bloc. Podeu ampliar la informació sobre les Segones Avantguardes clicant l'enllaç següent:

SEGONES AVANTGUARDES de Antonio Núñez

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'adreça web](#) de lla presentació.

2.1 Informalisme Europeu.

L'informalisme com a tendència fa la seva aparició en el panorama artístic europeu poc abans que s'acabés la segona guerra mundial. Es tracta d'un moviment artístic basat en l'**ocupació d'un llenguatge abstracte**, en el qual els materials exerceixen un paper essencial, en tant que els restants aspectes formals, siguin compositius o cromàtics, es troben supeditats a ells.

Es tracta del nom amb el qual s'anomena tots els moviments d'abstracció expressiva europeus que s'aniran desenvolupant bàsicament entre els anys 40 i 50.

Entre les seves influències hi trobem l'expressionisme i lirisme de Kandinsky, el moviment dadaïsta i surrealista, els universos sígnics particulars com els de Klee i Miró, el primitivisme i l'orientalisme.

L'art expressa un existencialisme introspectiu i mancat de causa propi de la postguerra. On es defuig de la figuració tractant els **MATERIALS** per les seves característiques intrínseques i potencial expressiu. Així les creacions es basen en la intuïció i l'expressió dels sentiments prescindint de l'estructura formal i el racionalisme.

Dins d'aquest paraigua anomenat **INFORMALISME EUROPEU**, distingirem diverses tendències:

- Pintura sígnica i gestual
- Art brut
- Espacialisme
- Pintura matèrica

2.1.1 Pintura sígnica i gestual

Amb traços, taques i signes executats de manera intuïtiva i sense planificació reflexiva. Cercant expressió emocional.

Hans Hartung. Pintura a l'oli sobre tela. 1995. Imatge publicada a museoreinasofia.es

2.1.2. Art brut

Es tracta d'un terme creat per l'artista francès Jean Dubuffet per tractar-se d'un art allunyat de preocupacions estètiques. On es treballa l'espontaneïtat i s'admira l'art infantil, dels malalts mentals, de les persones no formades, dels presos..., i es creen figures absurdes i grotesques.

Jean Dubuffet. Monsieur Plume with Creases in his Trousers (Portrait of Henri Michaux) 1947.

Imatge publicada a la web del TATE Museum.

2.1.3 Espacialisme

Iniciat per l'artista italià-argentí Julio Fontana. Es tracta d'una pintura representada com a síntesi de totes les dimensions en una unitat ideal i material. Sovint amb llenços monocromàtics treballats amb trencaments, forats i incorporant-hi objectes (per tant la tercera dimensió a la pintura)

Lucio Fontana. Concetto spaziale - Attese, 1962/63. Imatge publicada a staedelmuseum.de.

2.1.4 Pintura matèrica

En aquest cas l'informalisme se centra en la singularitat de la matèria i sovint els autors incorporen a les seves obres materials extrapictòrics (claus, fustes, vidre, draps, sorra...).

Antoni Tàpies, "Creu i terra", 1975.

3. Expresionisme Abstracte

L'Expressionisme Abstracte va suposar un moment clau en l'evolució de l'art del segle XX.

EE.UU. passarà a ser el gran centre mundial i referent cultural i l'èxode d'artistes europeus influirà en els artistes locals. Es tracta del període el qual l'art americà va aconseguir la seva pròpia identitat i desvincular-se de la influència de l'art europeu (coincideix cronològicament amb l'informalisme).

Es tracta de la designació col·lectiva per a les diferents tendències pictòriques immaterials dels anys 40, 50 i 60, en els que el color, la forma, i la tècnica són les úniques formes d'expressió.

La diferència amb l'Informalisme europeu serà que en aquest cas trobarem obres amb més vitalitat i cromatisme, i s'utilitza grans formats i nous materials químics (esmalts sintètics, vernissos, aluminis...)

A diferència del que va passar en els moviments precedents del Cubisme i el Surrealisme, l'Expressionisme Abstracte no semblava seguir una fórmula fixa. Aquesta diversitat és una celebració de la llibertat individual de cada artista per expressar-se.

Pollock, Rothko i De Kooning van trencar amb les convencions establertes per inaugurar una nova etapa de confiança en la pintura. L'Expressionisme Abstracte va ser fruit de l'experiència comuna d'una sèrie d'artistes que van viure a Nova York de la dècada de 1940 i, encara que eren amics i companys, cada un d'ells tenia un estil propi i únic.

EXPRESIONISMO ABSTRACTO 2.

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'adreça web](#) de lla presentació.

Les variants que trobarem estaran relacionades amb el lloc on aquestes es desenvolupen:

- **Action painting** (pintura d'acció) a Nova York.
- **Color field** (camp de color) a la costa del Pacífic.
- **Pintura mística** a Seattle.

3.1 Action painting.

- POLLOCK: NÚMERO 1 (1950)

Podeu veure el següent enllaç de SlideShare amb informació de l'obra.

POLLOCK: NÚMERO 1. Antonio Núñez

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'adreça web](#) de lla presentació.

- De Kooning: Dona II

Podeu veure el següent enllaç de SlideShare amb informació de l'obra.

DE KOONING: DONA II. Carme Aranda

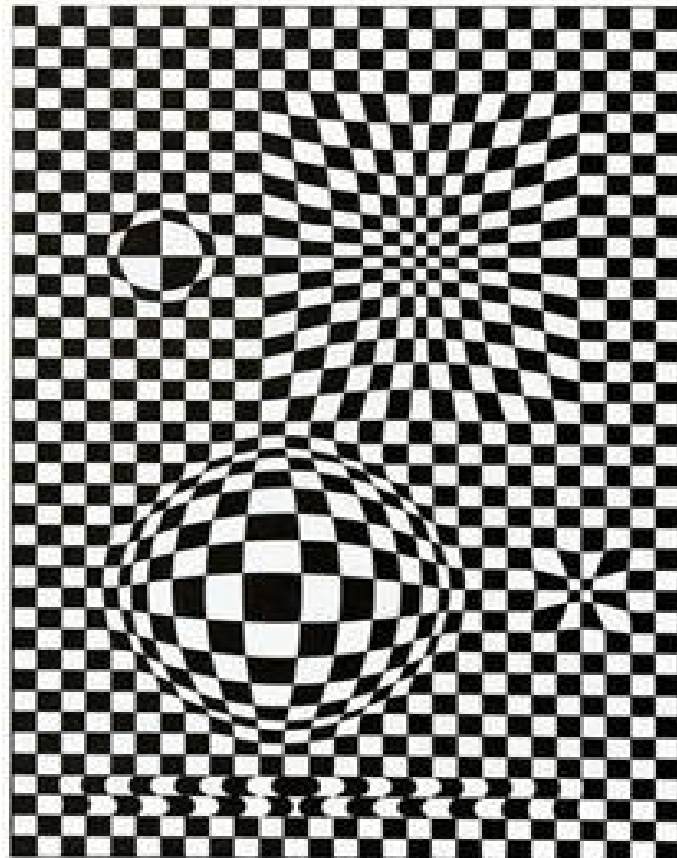
Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'adreça web](#) de lla presentació.

4. Op art i art cinètic

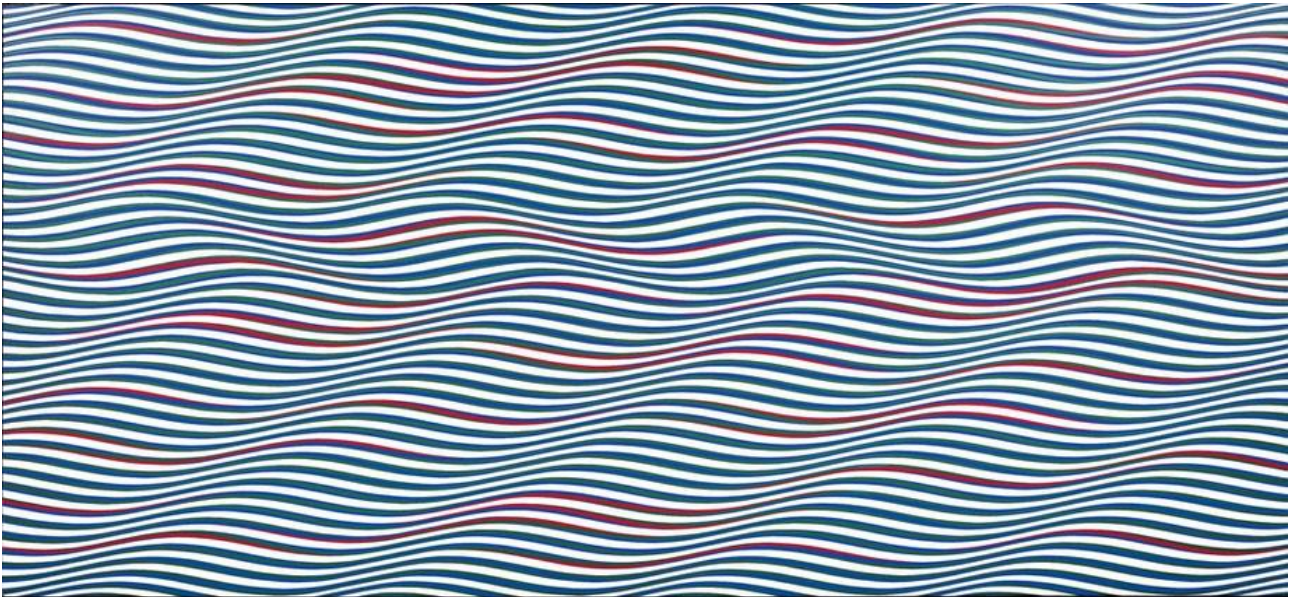
L'**Op art** o **Optical Art** és una manifestació artística basada en l'abstracció geomètrica amb l'experimentació en els fenòmens òptics.

Efectes de relleu, llum i moviments basats en línies, formes i colors. Imatges ambigües, vibratòries i il·lusions visuals com l'efecte "moiré" (patró que dificulta la identificació visual dels elements) i obres canviants segons la percepció de l'espectador.

El precursor d'aquest moviment fou Victor Vasarely, figura més destacada d'aquest moviment, amb creacions característiques per l'ús de formes, colors i algorismes que obriran el camí de l'art cibernètic.

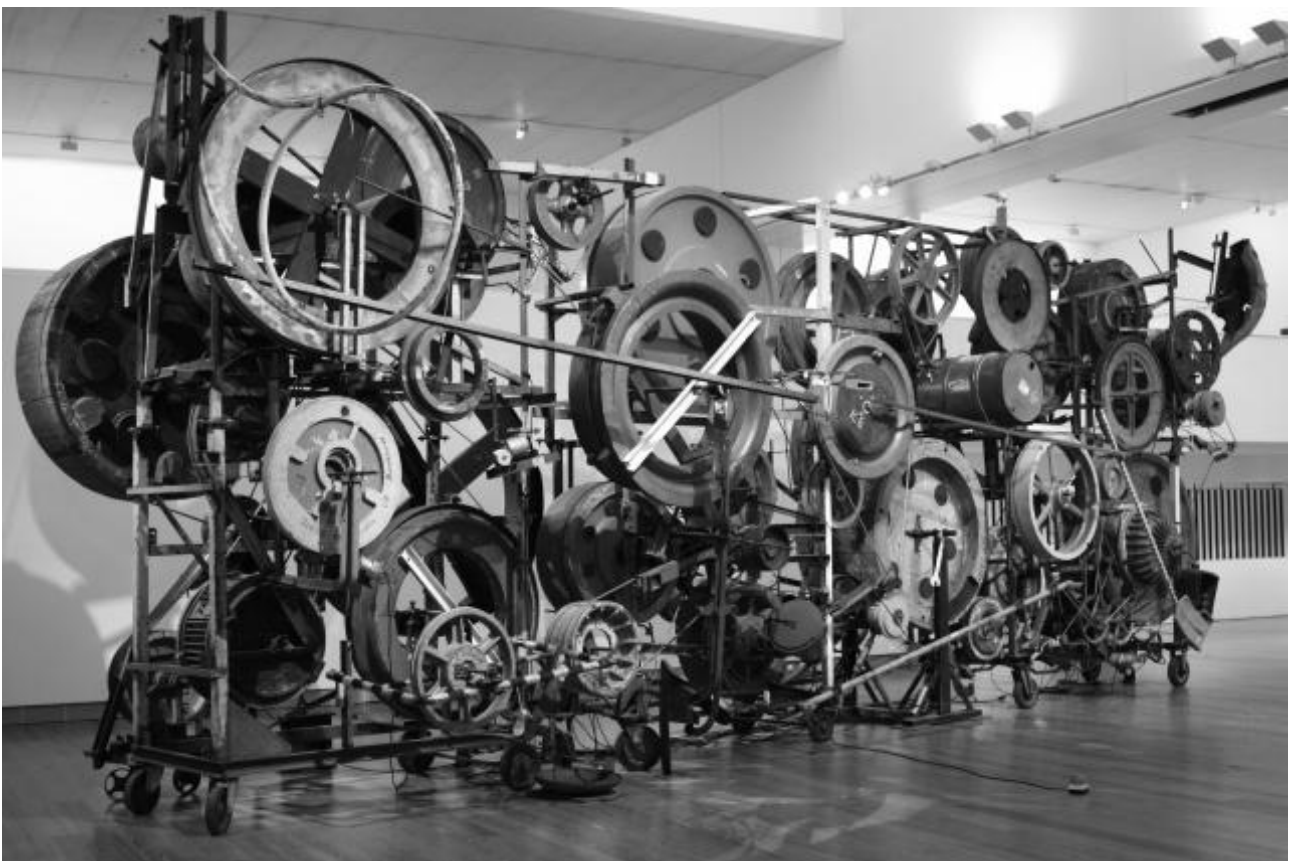

Vega –Victor Vasarely 1957 Acrylic on canvas 195x130cm

Bridget Riley: Streak2, 1979. Acrylic on canvas. 113.7x251.5cm

L'Art cinètic, en canvi, crea peces físicament mòbils i treballa amb màquines i/o llums. Trobarem exemples en les obres d'artistes com Jean Tinguely i Alexander Calder.

Metamachine. Jean Tinguely.

Alexander Calder. Stabile-mobile

Podeu veure el següent enllaç de SlideShare amb informació de l'obra.

Calder: Stabile-mobile from **Carme Aranda- Mònica Navarro**

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'adreça web](#) de la presentació.

5. Pop Art

El Pop Art (d'art popular) és un moviment sorgit a Anglaterra a mitjans dels anys 50, amb una gran ressonància a Estats Units durant els anys 60.

El Pop art va tractar d'utilitzar imatges populars en contra de la cultura elitista existent en les Belles arts, separar el seu context i aïllant o combinat amb altres, A més de destacar l'aspecte **banal o kitschy** d' algun element cultural, sovint a través de la **ironia**.

Hi destaca la pèrdua del subjecte, amb la repetició de models i icones basades en el **consum**, i **indústria i la publicitat** (imatges d'escenaris domèstics, supermercats, gelats, hamburgueses, Coca-Cola, cotxes..)

Hi predomina el dibuix i l'ús de tècniques fotomecàniques, collages, còmics, cartells i fotografia.

Els principals representants són, entre d'altres: Richard Hamilton, Roy Lichtenstein, Andy Warhol, Claes Oldenburg, o El Equipo Crónica.

"Què és el que fa la nostra llar tan diferent, tan atractiva?". Richard Hamilton, 1946.

5.1 Andy Warhol

Context històric

«El que té de bo aquest país és que Amèrica va començar la tradició per la qual els consumidors més rics compren essencialment les mateixes coses que els pobres. Pots estar mirant la tele i beure Coca-Cola, i saber que el president beu Coca-Cola, Liz Taylor beu Coca-Cola i cap quantitat de diners no pot proporcionar-te una Coca-Cola millor que la que està bevent el captaire de la cantonada. Totes les Coca-Coles són iguals i totes les Coca-Coles són bones. Liz Taylor ho sap, el president ho sap, el captaire ho sap i tu ho saps.»

Andy Warhol

La dècada dels seixanta va ser una de les més convulses del segle xx. En primer lloc, i a conseqüència de l'incompliment dels acords de Ginebra (1954) i de l'estratègia de contenció del comunisme a Àsia, la Guerra del Vietnam es va convertir en un dramàtic conflicte que va trasbalsar el món al llarg dels anys seixanta i la primera meitat dels setanta. La ciutadania dels Estats Units s'hi va oposar, impactada per la brutal intervenció militar del seu país, que va veure trontollar la seva posició internacional de gran potència.

En segon lloc cal parlar de l'aparició d'un fenomen social sense precedents: el moviment hippy, que es va iniciar als Estats Units i que, posteriorment, s'estengué als països de l'Europa occidental. Els joves van qüestionar els principis en què se sustentava la societat dels seus progenitors i van anar a la recerca de noves experiències: recuperació del propi cos, revolució psicodèlica, no-violència, misticisme.

Tot plegat obeïa al desig de construir un món desvinculat de l'alienació de la tecnologia, de la deshumanització del capitalisme, de la violència i de la injustícia. En tercer lloc, la Revolució Cultural impulsada per Mao representà el període més turbulent de la història de la República Popular de la Xina. També en aquest país es van mobilitzar els joves, amb l'objectiu de convertir el maoisme en la ideologia oficial.

En quart lloc, Israel aprofità per estendre les seves fronteres mitjançant la Guerra dels Sis Dies. Mentrestant, als Estats Units era assassinat Martin Luther King, l'apòstol negre de la no-violència.

A més de tots els fets anteriors, una onada d'agitació va commoure el món: la Primavera de Praga, els incidents estudiantils als Estats Units i Mèxic... La revolta de maig del 1968 a París determinà, a mitjà termini, la caiguda del general De Gaulle, però les esperances de transformació social d'una generació d'inconformistes no es van arribar a complir.

Podeu ampliar els continguts sobre l'obra d'Andy Warhol al següent enllaç, en el qual es poden activar els subtítols en castellà. .

Why is this art? Andy Warhol, Campbell's Soup Cans

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'adreça web](#) de la presentació.

Warhol: Sopa Campbell's from Carme Aranda- Mònica Navarro

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) de la presentació.

6. Nova Figuració.

La Nova Figuració és un moviment artístic de la segona meitat del segle XX, caracteritzat per un retorn a la pintura figurativa enfront de l'abstracció, encara que els pintors tracten el tema d'una manera informal i expressionista. Sorgeix com a reacció a l'art abstracte després de la Segona Guerra Mundial, especialment durant els anys 1950 i 1960.

Nova Figuració de Ramon Pujola

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) de la presentació.

6.1 Francis Bacon.

Veieu la informació següent sobre l'artista Francis Bacon

27-07-2010. SERIE: Pensamientos. Francis Bacon.

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu https://youtu.be/9_IevuE5WxQ de la presentació.

6.2 Lucian Freud.

"Els gestos humans més simples expliquen històries."

Lucian Freud, nét de Sigmund Freud, va ser un important pintor i gravador britànic.

Malgrat que en la seva joventut es va iniciar en el surrealisme, després de la Segona Guerra Mundial es va convertir en un dels principals representants de la pintura figurativa anglesa. Especialitzat en retrats, aquests acostumen a excloure l'expressió de sentiments i els personatges representats apareixen habitualment nus i sota una forta llum.

Self-portrait, 1985. © The Lucian Freud Archive.

Els temes de Freud són persones i les seves vides; amistats, família, col·legues, amants i nens. En comptades ocasions accepta retrats per encàrrec. Com ell mateix explica a les seves memòries: *"El tema és autobiogràfic, tot allò que té relació amb l'esperança i la memòria i la sensualitat i la participació, la veritat..."*

Lucian Freud. *Benefits Supervisor Sleeping*. 1995

"Pinto gent, no per allò que voldrien ser, sinó per allò que són".

7. Minimal Art

Abstracció total: les obres operen només en termes de material, superfície, mida i color.

- Màxima senzillesa.
- En escultura: formes semblants a cubs, piràmides o esferes, organitzades en angles rectes, generalment en sèries.
- En pintura: superfícies emfàtiques monocromàtiques, generalment pintura blanca sobre fons blanc (Ryman) o d'altres colors (Olitski) amb prou feines modificades amb línies i punts gairebé imperceptibles (Martin), per marques prop de la vora (Olitski) o per pinzellades (Ryman).

Amplieu al següent vídeo la informació sobre Sol Lewitt, un dels màxims impulsors del Minimalisme

Sol LeWitt

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) del vídeo.

8. Art conceptual.

L'Art Conceptual és un moviment artístic en el qual el concepte o la idea preval sobre els aspectes estètics o materials, i en molts casos la idea és l'obra en si mateixa. L'art conceptual és un tipus d'art que pretén la desmaterialització de l'obra artística.

La característica principal d'aquest corrent és el predomini dels elements conceptuals (aquells que no es poden veure) sobre els purament formals (la línia, la forma, el fons, etc).

Aquest art es podria definir com una forma d'expressió que intenta evitar l'estímul òptic per tal de motivar els processos intel·lectuals que el públic és convidat a compartir amb l'artista.

8.1 Una i tres cadires - Joseph Kosuth.

"L'art que jo anomeno conceptual ho és perquè es basa en una indagació de la pròpia naturalesa del art".

Una i tres cadires. Instal·lació de Joseph Kosuth. 1965.

Amplieu amb la següent següent presentació la informació sobre Joseph Kosuth, un dels màxims impulsors de l'art Conceptual.

Una i tres cadires. Instal·lació de Joseph Kosuth. 1965.

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) de la presentació.

9. Història del cinema: la postguerra

En acabar la Guerra, en una Itàlia destrossada, apareix l'anomenat cinema "**Neorealista**", un cinema testimonial sobre la realitat del moment, fet amb pocs mitjans materials però amb molta humanitat, preocupat pels problemes de l'individu del carrer. "Roma, ciutat oberta" (1944-46), de **Rossellini**, "Lladre de bicicletes" (1946), de Vittorio De Sica, o "La terra trema"(1947), de Visconti, suposen una mirada sobre els problemes de subsistència dels més humils.

Ladri di Biciclette - Vittorio De Sica

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) del vídeo.

Aquest tipus de cinema va crear escola per tot Occident i, fins i tot, els nord-americans s'engrescaren a filmar històries fora dels estudis, aprofitant els escenaris naturals; el "**cinema negre**" -policíac- fou un dels gèneres que més va rodar a les ciutats.

Als EEUU, les pel·lícules o bé denoten un to pessimista on els personatges reflecteixen els patiments i angoixes passades al llarg de la guerra o com a conseqüència d'ella, o bé s'inspiren en la comèdia o el musical perquè el públic -alhora- necessita "oblidar". Quan el 1947 s'inicia la "guerra freda" entre Occident i l'URSS, als EEUU s'enceta un període de conservadorisme polític que arriba a afectar Hollywood, especialment als cineastes d'esquerra, els quals són perseguits, denunciats i condemnats. A aquest període, que es prolongà fins al 1955, se'l coneix com a "**mccarthysme**" o "**cacera de bruixes**". Alguns cineastes, com Chaplin o Welles, optaran per l'exili.

Els anys 50 representen per als nord-americans una nova època de benestar que va canviar l'estil de vida, sobretot pel que fa referència al lleure. L'adquisició de televisors suposa un fort competidor per al cinema. El nombre d'espectadors disminueix i cal cercar maneres per recuperar-lo. La millor forma serà donant al públic allò que la petita pantalla no pot: espectacularitat. Aleshores, la pantalla creix, es projecta en color i el so esdevé estèreo.

Apareix el Cinerama, el Cinemascope, el relleu, la VistaVision...

S'imposen els musicals -com ara Cantant sota la pluja (1952), de S.Donen i G.Kelly-, i les superproduccions.

[Cantando bajo la lluvia \(spanish subtitles\)](#)

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) del vídeo

Fan aparició nous mites de la pantalla que trenquen els esquemes de comportament social convencionals, com ara Marlon Brando, James Dean o Marylin Monroe.

Els joves esdevenen en un públic potencial important; és l'època del rock. És també la dècada dels grans melodrames i de la consolidació dels gèneres, com en el cas del thriller; un bon exemple d'aquest últim el tenim en els films de Hitchcock, "Vertigen" (1958) o "La finestra indiscreta" (1954).

[La Ventana Indiscreta](#)

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) del vídeo

Òbviament, a més d'Occident, a la resta del món també ha existit cinematografia, depenent la producció en cadascun dels països majoritàriament desenvolupats- de les seves possibilitats econòmiques i dels seus lligams colonials o post colonials amb la metròpoli europea.

Si bé alguns països d'Àfrica, com ara Egipte, o l'Índia s'han caracteritzat per la seva capacitat de producció, Japó s'ha distingit -a més per la qualitat de molts dels seus títols, de la mà de grans cineastes com Ozu, Mizoguchi i Kurosawa, aquest últim és l'autor d'"Els set samurais" (1954). En tots ells sorprèn la concepció del temps cinematogràfic i de la planificació.

Los siete samurais

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) de la presentació.

A finals dels anys 50, i seguint les passes de directors innovadors com en Rossellini, el cinema francès es trobava estancat pels productes clàssics que sortien dels seus estudis. Una nova generació de realitzadors aporten oxigen al cinema, sota la denominació "nouvelle vague", un cinema igualment fet amb pocs mitjans però amb força innovacions estètiques, com demostrà el film de Godard, "À bout de souffle" (1959), que va suposar una ruptura amb el llenguatge cinematogràfic habitual. Altres realitzadors com Resnais, Truffaut, Camus, Chabrol, Truffaut, Camus, Malle o Rohmer van seguir les mateixes passes, encara que cadascú des del seu estil personal. Paral·lelament apareix el "cinéma vérité", de caire documentalista, que cerca captar la vida tal com és.

A bout de soufflé

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) de la presentació.

En altres indrets, al llarg dels anys 60 sorgiran també nous cinemes: A Suècia, Ingmar Bergman assoleix un cinema introspectiu on la psicologia de les persones, les seves angoixes i els seus dubtes existencials, passa a ser el referent principal.

A Itàlia, Antonioni, Passolini, Bertolucci, Visconti i Fellini opten per un tipus de cinema poètic. Mentre que Antonioni -autor de "L'avventura" (1960)- indaga en el comportament dels personatges, Fellini es distingeix pel seu cinema ric en propostes fantasioses i oníriques, sent-ne una mostra els films "Vuit i mig" (1963) o "Amarcord" (1974).

UAmarcord Trailer (Federico Fellini, 1973)

Si no disposeu d'un lector QR aquí en teniu [l'enllaç](#) de la presentació.

10. Segona meitat del segle XX: el còmic

10.1 Els còmics després de la Segona Guerra Mundial

El còmic al llarg de la Segona Guerra Mundial tindrà una orientació clarament propagandística. És l'aparició del Capità Amèrica (1941) i altres personatges menors que tindran com a finalitat aixecar la moral dels combatents. Un cop finalitzada la guerra, el còmic patirà les conseqüències de la Guerra Freda, és a dir, la divisió del món en dos blocs enfrontats, el capitalisme i el comunisme. És també una època de forta censura als mitjans audiovisuals i, és clar, el còmic tampoc s'escapa d'aquesta persecució per part dels organismes oficials. Com a punt d'inflexió, mencionar la publicació del llibre *The seduction of the innocent* el 1954, del psiquiatre Frederic Wertham. En les seves pàgines l'autor associa l'increment de la delinqüència juvenil a la lectura dels còmics. Serà aquest llibre i altres accions les que portaran a la creació d'un comitè de censura (CCA), la Comics Code Authority, que vetllarà perquè els continguts dels còmics no corrompin la ment juvenil i incentivarà la producció de còmics de temàtica infantil.

Dins d'aquestes mesures restrictives, la dècada dels 50 veurà el naixement de la tira còmica Peanuts (1950), de Charles M. Schulz que mostrarà i dibuixarà reflexions d'adults en la monòtona vida d'un grup d'infants i un gos (Snoopy).

10.2 La dècada de la contracultura. El fenomen Underground.

Les tendències contraculturals dels anys 60 (recordeu que són els anys dels Beatles, dels Rolling Stones, del moviment hippie, la psicodèlia...) aviat es manifestaran al còmic, aollint propostes de caràcter sexual i polític

o, especialment, l'experimentació amb drogues. Els personatges o herois d'aquest moviment al món del còmic s'escaparan a qualsevol possible catalogació, encara que sempre els rodejarà un ambient de polèmica, provocació i humor negre.

Serà el dibuixant Robert Crumb qui representarà aquest moviment contestatari mitjançant dos personatges: Fritz the Cat (1969) i Mr. Natural (1967). També cal remarcar el treball de Gilbert Shelton, dibuixant dels populars Fabulous Furry Freak Brothers (1967) i Richard Corben, que incorporarà noves tècniques de dibuix molt avançades com l'ús de les tecnologies digitals.

També cal assenyalar que, gràcies a les noves tècniques d'impressió (els costos s'abarateixen), qualsevol persona pot publicar revistes de caràcter no professional anomenades fanzines.

10.3 Els nous super herois.

També a la dècada dels seixanta, els còmics de super herois als Estats Units experimentaran una profunda renovació gràcies al treball de Stan Lee i Jack Kirby, creadors de personatges de característiques sobrehumanes però torturats psicològicament per la seva estranya condició física. Parlem de personatges gairebé universals com Spiderman, la Masa, els Quatre Fantàstics i els X-Men. Tots plegats van anant apareixent a l'editorial Marvel.

